

Søknad

Søknadsnr.	2022-0055	Søknadsår	2022	Arkivsak
Støtteordning	Arktis 2030 - hovedprosjekt (2021)			
Prosjektnavn	Varanger=Utvikling hovedprosjekt reiseliv			

Kort prosjektbeskrivelse

Kommunene på Varangerhalvøya er rike på naturressurser, men har ikke klart å utnytte verdiskapingspotensialet som ressursene gir. Kommunene i Nord-Varanger, Vadsø, Vardø, Nesseby, Berlevåg og Båtsfjord har som mål å styrke samfunns- og næringslivet i regionen gjennom helhetlig og målrettet arbeid på tvers av tjenester, sektorer og forvaltningsnivå. Kommunene har derfor satt i gang det interkommunale prosjektet Varanger=Utvikling, og vil nå følge opp med en større satsing på reiseliv i regionen.

Kontaktopplysninger

Funksjon	Navn	Adresse/poststed	Mobil
Prosjekteier	Vadsø kommune Org.nr:964993602	Rådhusgata 5 9811 VADSØ	93430100
	Antall årsverk (heltid/deltid): /		
Kontakt	Jens Betsi	Rådhusgata 5 9811 VADSØ	93430100
Prosjektleder	Jens Betsi	Rådhusgata 5 9811 VADSØ	93430100

Prosjektbeskrivelse

Bakgrunn og forankring

Kommunene på Varangerhalvøya er rike på naturressurser, men har ikke klart å utnytte verdiskapingspotensialet som ressursene gir. Kommunene i Nord-Varanger, Vadsø, Vardø, Nesseby, Berlevåg og Båtsfjord har som mål å styrke samfunns- og næringslivet i regionen gjennom helhetlig og målrettet arbeid på tvers av tjenester, sektorer og forvaltningsnivå. Kommunene har derfor satt i gang det interkommunale prosjektet Varanger=Utvikling. Prosjektet skal identifisere og igangsette virkningsfulle strategier som vil bidra til økt vekst i regionen.

Prosjektet ble iverksatt høsten 2019, og skal avsluttes i desember 2021. Kommunene har engasjert Menon Economics i samarbeid med Bedriftskompetanse som prosjektleder.

Gjennom prosjektet er det avdekket betydelige utfordringer i regionen. I det foreløpige rapportutkastet som ikke er offentlig før i desember er hovedkonklusjonene er at dersom Nord-Varanger skal kunne videreføres som en kraftfull region er det derfor nødvendig at:

- Folketallet i aldersgruppene under 50 år, herunder antall barn og unge under 19 år, må økes vesentlig. Det viser behov for å tiltrekke seg familier i alderen under 40 år.
- Det må blant annet skje ved å utvikle interessante arbeidsplasser for begge kjønn basert på de naturgitte fortrinn som regionen rår over.
- Velferdstilbudet må utvikles videre så det oppfattes å være helt på linje med resten av landet. Det forutsetter en kommuneøkonomi som gir mulighet for et slikt velferdstilbud.
- Den sterke veksten i antallet eldre og reduksjonen i de yrkesaktive aldersgruppene, gjør det særlig aktuelt å utnytte de mulighetene som den digitale velferdsteknologien gir for å avlaste behovet for personell i helse- og omsorgstjenestene.
- Både for å møte befolkningens etterspørsel etter bedre transporttilbud og for å redusere avstandsulempene må kommunikasjonsmulighetene både fysisk og digitalt styrkes.
- Utfordringen er så krevende at det må vurderes om de distriktpolitiske virkemidlene er sterke nok til å nå fram med nødvendig styrke helt ut til den aller nordøstligste delen av landet.

Utvikling av næringsvirksomhet og verdiskaping i regionen vil være av fundamental betydning for å møte disse krevende utfordringene.

Den foreløpige gjennomgangen viser at dersom regionen skal kunne styrke verdiskapingen og sysselsettingen er det viktig at:

- Regionen i langt større grad utnytter mulighetene innen oppdrett, også havbeite, og at lønnsomheten i foredlingsindustrien bedres vesentlig
- Reiselivsnæringa i større grad utnytter de natur- og kulturkvalitetene som er i området til å utvikle opplevelsesbaserte tilbud
- Kommunenes tilrettelegging for næringsutvikling styrkes, og at næringslivet stimuleres til vekst utover egen kommune
- Transporttilbudet og den digitale infrastrukturen bedres
- Tilgangen på kompetent arbeidskraft styrkes
- Tilgangen på kapital styrkes

Gjennom arbeidet er utfordringen regionen står overfor blitt betydelig tydeligere. Dagens kommuneinndeling i Nord-Varanger ble etablert tilbake i 1964 i etterkant av Schei-komiteen. Folketallet i de fem kommunene har falt fra om lag 14 500 innbyggere i 1964 til nærmere 11 900 i dag. Det er kun Vadsø som kan vise til en vekst i innbyggertall. Her har antall innbyggere vokst fra i underkant av 5000 i 1964 til nesten 5800 i 2020 og Vadsø kommune kan vise til en samlet vekst på 17 prosent. I samme periode har innbyggertallet i de fire andre kommunene falt mellom 2 og 50 prosent. Innbyggertallet i Båtsfjord økte frem til et historisk toppunkt i 1978 med 2900 innbyggere, men siden har det sakte gått nedover og i 2020 er innbyggertallet omtrent som i 1964 med litt over 2200 innbyggere. Berlevåg og Vardø har på sin side opplevd en betydelig nedgang i antall innbyggere. I begge kommunene har innbyggertallet falt med omtrent 50 prosent over denne perioden. Det tilsvarer en befolkningsnedgang på litt mer enn 2900 innbyggere i de to kommunene samlet, eller 20 prosent av innbyggertallet i Nord-Varanger i 1964. Innbyggertallet i Nesseby har falt med noe over 30 prosent siden 1964.

Løfter vi blikket og ser på SSB sine prognoser frem mot 2050 forventes det en fortsatt sterkere vekst i befolkningstallet nasjonalt. SSB anslår en vekst på 11 prosent for samlet innbyggertall i Norge, mens Troms og Finnmark ventes å ha en svak positiv vekst på 3 prosent.

Når det gjelder Vardø og Berlevåg anslår SSB en vekst på 3 prosent frem mot 2050, mens de for Nesseby venter en vekst på noe under 2 prosent. Prognosene for Båtsfjord tilsier ingen endringer i innbyggertallet i 2050, mens SSB venter at innbyggertallet i Vadsø vil falle med nesten 2,5 prosent. Det er relativt små endringer over en periode på 30 år for befolkningen i Nord-Varanger.

Denne utviklingen dekker imidlertid over en dramatisk endring i befolkningens sammensetning. Det ventes en nedgang i alle aldersgrupper til og med 66 år. Innbyggertallet for de opp til 34 år ventes å falle med mellom 30 og 40 prosent. Samtidig går utviklingen i motsatt retning for de over 66 år og det er ventet at antall innbygger over 75 år vil øke med hele 160 prosent fra 1990 til 2040.

Tallene viser også at andelen av innbyggere som er 67 år eller eldre i Nord-Varanger har økt jevnt over en lengre periode og i år 2000 var andelen eldre i Nord-Varanger høyere enn tilsvarende andel nasjonalt. Utviklingen har fortsatt og i 2020 er den gjennomsnittlige andelen eldre i de fem kommunene i Nord-Varanger like over 20 prosent, mens den nasjonalt er på 15 prosent.

Prosjektet har analysert hva som vil være konsekvensene av dette utover 2050. Beregningene er dramatiske. Hvis Statistisk Sentralbyrås forutsetninger i hovedalternativet for befolkningsframskrivningen fram til 2050 legges til grunn også videre fram til 2100, vil det være 1258 personer igjen i Nord-Varanger! Det er da sett bort fra flytting. Nord-Varanger har hatt nettoutflytting i den alt overveiende delen av perioden siden målingene startet i 1951. Folketallet i denne regionen kan derfor bare holdes oppe gjennom en betydelig netto innflytting av unge familier i årene framover. Framskrivningen vil bli grundig belyst i en vitenskapelig artikkel. Det anmodes om at tallene holdes fortrolige fram til presentasjonen av disse i slutten av oktober. Dette reiser spørsmål om bredere samfunnsmessige virkemidler. I sammenheng med Arktis 2030 er det imidlertid tilstrekkelig å slå fast at samfunnsutviklingen i Nord-Varanger gjør det nødvendig å forsterke innsatsen for næringsutvikling i regionen.

Som det framgår av kapittel 1 er imidlertid prosjektet ment avsluttet i desember. Det betyr at denne søknaden på grunn av søknadsfristen må sendes før hovedprosjektet er konkludert. Søknaden bygger derfor på prosjektet slik det nå ligger. Det må derfor tas forbehold om mulige endringer, som eventuelt vil kunne drøftes med tilskuddsforvalteren. Likeså har naturlig nok ikke samarbeidet i de oppfølgende prosjektene enda vært drøftet med samarbeidspartnerne.

Det er likeså helt åpenbart at næringsaktørene i næringen vil være helt sentrale samarbeidspartnere.

Når søknaden likevel fremmes før alle disse forholdene er avklart, skyldes det at «det er ingen tid å miste». Utfordringen er dramatisk, jfr kapittel 1. Likeså er det et overmodent grunnlag for å utvikle den type samarbeid som dette prosjektet innebærer. Vi ber derfor om forståelse for at det er nødvendig å legge til rette for å få finansiert en oppfølging når søknadsfristen er satt, selv om det fortsatt gjenstår viktige avklaringer av enkelthetene i prosjektet.

Prosjekt mål

Prosjektets mål er å bidra til samfunns- og næringsutvikling i Nord-Varanger i tråd med hovedprosjektet og i tråd med at kommunene i regionen og Statsforvalteren i Troms og Finnmark har samlet seg om et slikt stort prosjekt og en slik betydelig prosess.

Nord-Varanger ligger lengst nord og øst i landet. Ytterpunktet i regionen, Vardø, har Norges østligste punkt og østligste bosetting. Det er en grunnleggende norsk interesse å sikre bosetting og næringsvirksomhet i dette området. Gjennomgangen i vedleggets kapittel 1 viser at befolkningsutfordringen er i ferd med å bli fundamental. Dette forutsetter en betydelig styrking av innsatsen for å sikre bosettingen i området. Prosjektet har det som sitt overordnede mål.

Dette området rommer viktige sikkerhetspolitiske installasjoner. Bosettingen rundt disse installasjonene må anses viktig for deres funksjon. Den viktigste sikkerhetspolitiske dimensjonen er like fullt menneskenes tilstedeværelse og aktivitet.

Området har rike naturressurser av verdi for nasjonal verdiskaping. Både fiskeressursene, reiselivskvalitetene og vindressursene representerer et potensiale som forutsetter utnyttelse for å kunne virkeliggjøre den verdiskaping som skal ivareta norske interesser. Strategien for næringsutvikling legger til rette for en slik ivaretagelse av norske næringsinteresser.

Området har særskilte kulturelle og kulturhistoriske verdier av fundamental nasjonal interesse. Dette er et område for møtet mellom det norske, det samiske og det kvenske/norsk-finske. Bosetting og næringsvirksomhet er preget av det. Her er kulturminner som er definerende både for den første samiske bosettingen, den første norske bosettingen og nasjonale forvaltningen i nord og den kvenske bosettingen. Disse kulturverdiene er aktive, og gjennom det uttrykk for særlige norske interesser knyttet til Arktis.

Det hører med at Vardø-øya er der eneste sted på norsk «fastland» som ligger i arktisk klimasone. Få steder er arktisk klima så definerende for naturen som på Varangerhalvøya.

Prosjektet det søkes støtte til skal bidra til å ivareta, fremme og styrke disse norske interessene i Arktis. Verre er det at uten denne type tiltak, kan de norske interessene forvitte jfr omtalen av bosettingsutfordringen.

Resultat

Prosjektet tar sikte på å oppnå følgende resultater:

- 100 nye arbeidsplasser innen reiselivsnæringa og tilgrensende næringer i Nord-Varanger
- Økt lønnsomhet i reiseliv- og opplevelsesnæringene i Nord-Varanger
- Flere besøkende gjennom hele året
- Et etablert og velfungerende destinasjonsselskap i regionen
- Felles strategier og mål for de berørte næringene
- Stabilisert eller økende folketall i Nord-Varanger

Effekter og virkninger - impact

Effekten forutsettes og forventes å være bedre samspill mellom næringsaktørene, betydelig økt verdiskaping og gjennom det betydelig økt sysselsetting.

Den overordnede tilsiktede effekten er like fullt å trygge grunnlaget for samfunnslivet og bosettingen i regionen.

Nord-Varanger er som det beskrives innledningsvis i vedleggets kapittel 3, en særlig viktig region for å ivareta norske interesser i Arktis. Gjennom prosjektets bidrag til å styrke samfunns- og næringslivet, og med det grunnlaget for bosetting, og norsk tilstedeværelse og aktivitet i området, vil målet for prosjektet også være å sikre norske interesser i Arktis. Effekten vil være å bidra til å sikre norske interesser ved å trygge bosettingen og bidra til nærings- og samfunnsutvikling.

Aktiviteter

Skal en lykkes med å realisere Nord-Varanger sitt uforløste potensial som reiselivsdestinasjon er det, etter vår vurdering, noen sentrale tiltak som må gjennomføres. Forutsetningen for å en satsning på denne næringen er at en klarer å samle aktørene i regionen på tvers av kommunene. Dette er helt avgjørende.

Skal reiselivsnæringen i Nord-Varanger klare å konkurrere med og vokse på bekostning av en rekke sterke nasjonale og internasjonale destinasjoner må den utvikles på en måte som gjør at en klarer å utvikle og synliggjøre regionens samlede konkurransefortrinn. Det må skapes produkter og opplevelsestilbud som spiller på og kombinerer alle attraksjonene i regionen for å få en samlet attraksjonskraft som destinasjon.

Tre overordnede målsetninger og ambisjoner for næringen bør være å:

- Tiltrekke seg flere tilreisende til regionen året rundt
- Få tilreisende til å bli lenger i regionen
- Få tilreisende til å legge igjen mer penger i regionen

Med utgangspunkt i tilbakemeldingene vi har fått fra aktørene selv, analysen av reiselivsnæringen og erfaringer og innsikt fra arbeid med reiselivsnæringen på andre destinasjoner mener vi det er særlig seks tiltak som skal til for å lykkes.

1. FELLES PROFIL. Det utvikles en felles reiselivssatsing for Nord-Varanger med Varanger som merkevare og profil.
2. MASTERPLAN. Det utarbeides en masterplan for reiselivsnæringen i Nord-Varanger.
3. FELLES DESTINASJONSSELSKAP. Det etableres et felles destinasjonsselskap for kommunene i Nord-Varanger.
4. ETABLERE REISELIVSNETTVERK. Det etableres et nettverk for reiselivsaktørene i regionen, som knyttes opp mot et landsdelsnettverk. Reiselivsnettverket og destinasjonsselskapet kobles sammen.
5. HELHETLIG OPPLEVELSE. Det utvikles en helhetlig reiselivsopplevelse i Varanger hvor lokal matproduksjon og lokale matvarer inngår.
6. BEDRE TILGJENGELIGHET. Transporttilbudet til og i regionen utbygges for å møte reiselivsnæringens behov.

Tiltakene er beskrevet i mer detalj i vedlagte prosjektbeskrivelse.

Målgrupper

Målgruppen er i stort hele samfunnet i Nord-Varanger.

Målgruppen for det prosjektet det søkes støtte til er reiselivsnæringen i regionen og kommunene i regionen.

Relevans for urfolk

Prosjektet har relevans for den samiske befolkningen som urfolk og for den kvensk/norsk-finske befolkningen som nasjonal minoritet, både ved at det styrker bosettingsgrunnlaget i et viktig bosettingsområde for samer og kvener, ved at det vil skape og trygge arbeidsplasser for samisk og kvensk befolkning og ved at det vil fremme samisk og kvensk/norsk-finsk kultur og kulturminner gjennom innholdet i reiselivsproduktene.

Samarbeidspartnere

Det pågående hovedprosjektet og det prosjektet det her søkes støtte til, er et samarbeid mellom de fem kommunene i Nord-Varanger og på Varangerhalvøya: Vadsø, Vardø, Båtsfjord, Berlevåg og Nesseby.

Statsforvalteren i Troms og Finnmark har finansiert hovedprosjektet og er en tett samarbeidspartner. Kommunene vil ønske Statsforvalteren også som en tett samarbeidspartner i dette oppfølgende prosjektet. Likeså er Troms og Finnmark fylkeskommune en tett samarbeidspartner i hovedprosjektet. Kommunene vil ønske at fylkeskommunen også er en tett samarbeidspartner i dette oppfølgende prosjektet. Det følger også av fylkeskommunens rolle som regional utviklingsaktør. Kommunene vil se det naturlig at de næringsrettede virkemiddelaktørene involveres tett i prosjektet, og det samme gjelder forsknings- og innovasjonsaktørene. Gjennom prosjektet vil vi samarbeide også med Innovasjon Norge, Forskningsrådet, FoU-institusjoner, Nordnorsk reiseliv.

Som det framgår av kapittel 1 er imidlertid hovedprosjekt ment avsluttet i desember. Det betyr at denne søknaden på grunn av søknadsfristen må sendes før hovedprosjektet er konkludert. Søknaden bygger derfor på prosjektet slik det nå ligger. Det må derfor tas forbehold om mulige endringer, som eventuelt vil kunne drøftes med tilskuddsforvalteren. Likeså har naturlig nok ikke samarbeidet i de oppfølgende prosjektene enda vært drøftet med samarbeidspartnerne.

Det er likeså helt åpenbart at næringsaktørene i næringen vil være samarbeidspartnere

Prosjektorganisering

Vadsø kommune er hovedsøker, og prosjekteier sammen med kommunene Båtsfjord, Berlevåg, Tana, Nesseby og Vardø. Prosjektet vil engasjere en ekstern prosjektleder, og egne prosjektledere for delprosjektene/satsingene som planlegges.

Det vil nedsettes en styringsgruppe bestående av representanter fra kommunene og relevante regionale aktører. Det vil også utnevnes en referansegruppe, der næringslivet og offentlige samarbeidspartnere vil delta.

Tids-/milepælsplan

Startdato: 10.01.2022 Sluttdato: 10.01.2025 Milepælsplan vedlagt søknad: Ja
Se prosjektbeskrivelse.

Kostnad-/finansieringsplan

Mottatt offentlig støtte tidligere: Ja

Vadsø kommune har mottatt støtte til en rekke prosjekter innen forskjellige tjenesteområder.

Mottatt bagatellmessig støtte de tre siste regnskapsårene: Nei

Innsatsområder

1.0 Kunnskap-[], 2.0 Infrastruktur-[], 3.0 Miljøvern, sikkerhet, beredskap og klimaendringer-[], 4.0 Næringsliv-[Mål 4.1, Mål 4.2, Mål 4.3]

Det vil framgå av omtalen over at prosjektet vil gi avgjørende viktige bidrag til økonomisk aktivitet, næringsaktivitet og verdiskaping i Nord-Varanger.

Prosjektet vil gjennom utvikling av en strategi for næringsutvikling, utvikling av virkemidler for slik næringsutvikling og ved å utvikle klyngesamarbeid og samarbeid mot andre, også bygge kunnskap og erfaring som er relevant ikke bare i denne regionen, men også i andre regioner med tilsvarende utfordringer.

Gjennom utvikling og etablering av nettverk, utvikling og etablering av annet samarbeid, utvikling av strategi, og utvikling av virkemidler for å gjennomføre næringsutviklingen, vil prosjekt også bygge kapasitet både for næringsutvikling, for næringsaktivitet og for verdiskaping.

Kostnadsplan

Tittel	2022	2023	2024	2025	2026	SUM
Kommunenes adm./prosjektledelse	500 000	500 000	500 000			1 500 000
Prosjekt- og nettverksledelse	2 500 000	2 500 000	2 500 000			7 500 000
Workshops og samlinger	300 000	300 000	300 000			900 000
Sum kostnad	3 300 000	3 300 000	3 300 000			9 900 000

Se vedlagte prosjektbeskrivelse.

Finansieringsplan

Tittel	2022	2023	2024	2025	2026	SUM
*Arktis 2030 - Hovedprosjekt (2021)	1 650 000	1 650 000	1 650 000			4 950 000
Kommunenes egenandel	1 650 000	1 650 000	1 650 000			4 950 000
Sum finansiering	3 300 000	3 300 000	3 300 000			9 900 000

Se vedlagte prosjektbeskrivelse.

Geografi

5404-Vardø, 5405-Vadsø, 5440-Berlevåg, 5442-Nesseby, 5443-Båtsfjord

Vedleggsliste

Dokumentnavn	Filstørrelse	Dato
VarangerReiseliv - Arktis 2030 .docx	260 915	08.10.2021